

HÖGSKOLAN
TROLLHÄTTAN • UDDEVALLA

Institutionen för individ och samhälle
Socialpedagogiska programmet

Nästan som i verkligheten

-Ungdomar som tittar på dokusåpa

Almost like reality - youths who watch reality shows

Av

Linda Meyner och Nabila Abdul Fattah

C-uppsats i Socialt arbete, 10 poäng
Handledare: Hans-Erik Hermansson
Vårterminen 2005

Nästan som i verkligheten
-Ungdomar som tittar på dokusåpa
(Almost like reality - youths who watch reality shows)

Maj 2005

Av Nabila Abdul Fattah och Linda Meyner
nabila@nabila.se, lindameyner@hotmail.com

Sammanfattning

Studiens syfte är att få fram vad ungdomar som tittar på dokusåpor som Paradise Hotel har för tankar om serien, vilka känslor de känner när de tittar och vilken funktion serien fyller i deras liv.

Vi har följt serien och tittat på dess dramaturgi och innehåll. Vi har sammanlagt intervjuat åtta ungdomar, två tjejer och två killar på två olika fritidsgårdar. Den ena belägen i en förort till en storstad, ett mångkulturellt bostadsområde som mest består av höghus, många är arbetslösa och inkomstnivån låg. Den andra är belägen i en medelstor stad, i ett medelklass område där de flesta har svensk bakgrund och bor i villa.

Studien är kvalitativ och vi har använt oss av målstyrt urvalsförfarande. Det innebär att vi valt ut de mest informationsrika respondenterna dvs. de ungdomar som visat stort intresse och/eller stora kunskaper om den av oss utvalda dokusåpan Paradise Hotel.

Efter intervjuerna kom vi fram till fem olika centrala områden som ungdomarna lyfte upp. Vi valde att belysa dessa områden som var etnicitet, skönhetsideal, mobbning, könsroller och att vara mediakändis.

Det visade sig att ungdomarna växlade mellan att vara ställföreträdande deltagare och observatör när de tittade på serien. Serien fyllde för många en social funktion genom att den medförde ett gemensamt samtalsämne med kompisar. Däremot tittade de allra flesta på TV ensamma.

Vi tror att TV och mediernas del i socialisationsprocessen tar en allt större plats. Media och varuvärlden äter sig allt längre in i individen och gör gränserna mellan vad som är självupplevt och vad som är indirekt och förmedlat oklar. Det är ju rimligt att de attityder, värderingar och normer som är dominerande och vanligast förekommande i det mest populära tv-innehållet, förmedlas till tittarna.

Sökord:

Dokusåpor
Socialisation
Ungdomar

Abstract

The purpose of this study is to show what young people who watch “reality shows” such as Paradise Hotel think about the show, their feelings towards it and what it means in their lives. We have followed the show and looked at its content. We have interviewed 8 youths, two girls and two boys in two different youthcenters. The first is in a suburb to a big city, a multicultural area. Many people are jobless and the income level is low. The other one is in an average-size town in a middle-class neighbourhood. Most of the people who live there have a Swedish background and live in a villa.

This study is qualitative and we have used samples to be able to aim at the goal, so we have chosen the most informative respondents, that are the youths that has shown a great interest in and/or big knowledge about our selected reality show Paradise Hotel.

After the interviews we saw five different central areas that the youths lifted up. We chose to focus on these areas which were ethnicity, the ideal of beauty, harassment, gender role and to be a media celebrity.

It showed that the youths changed between being a co-participant to being an observer when they watch the show. It was like a social function by the way that it brought a common subject to talk about with friends. But still most of them were watching TV alone.

We think that TV and media is part of the socialization process, and is taking a larger place than it had before. Media and the world of commodities have a great influence on the individual and is making the boundary between what is experienced and what is fantasy unclear.

The attitudes, values and standards that dominate and mostly shown in the most popular TV-content is often advised to the viewers.

Keywords:

Reality shows

Socialization

Youths

Innehållsförteckning

1 Bakgrund	6
1.1 Likhet mellan såpoperan.....	7
1.2 ...och dokusåpan.....	8
1.3 Dokusåpornas uppbyggnad idag.....	8
1.4 Syfte/Frågeställning.....	9
2 Metod	10
2.1 Kort presentation av dokusåpan.....	10
2.2 Vårt val av metod.....	10
2.3 Hur vi valde ut våra informanter.....	11
2.4 Objektivitet.....	12
2.5 Hur vi gick till väga med intervjuerna.....	12
3 Dokusåpan- ett socialisationsteoretiskt angreppssätt	14
3.1 Primär-, sekundär-, tertiär- socialisation.....	15
3.2 Media och varuvärlden - den tertiära socialisationsprocessen.....	16
4 ”Det är roligt med intriger”- 8 ungdomar berättar	18
4.1 Intervjuer ifrån en fritidsgård belägen i en förort till en storstad: ”Jag har inget där att göra” – Samira, 16 år	18
4.2 ”Dom bara tar in såna som är spinkiga, smala och ser bra ut” - Aida 17 år.....	19
4.3 ”Det går inte att lita på såna serier” Ali 19 år.....	20
4.4 ”Om dom bestämmer att tjocka inte får vara med, då ger man fan i att vara tjock i verkligheten.” - Mohammed 16 år.....	22
4.5 Intervjuer från fritidsgård i medelstor stad: ”Det är alltid kul att kolla när folk gör bort sig” - Sofia 16 år.....	24
4.6 ”Tjejerna nog vill bli som Big Brother Linda, sådär känd och sex ikon.” - Anna 16 år.....	26
4.7 ”Dom säger att dom har valt partner med hjärtat, vilket bullshit” – Kalle 19 år.....	27
4.8 ”Dom är ju dumma i huvudet allihop”- Linus 15 år.....	28
5 Några centrala perspektiv på dokusåpor	30

6 Diskussion och slutsatser	32
6:1 Hur mycket påverkar medierna och framförallt dokusåpan ungdomars socialisation?	32
7 Avslutning	35
8 Referenslista	36

1 Bakgrund

Dokusåporna har ökat i antal och slagit ut många dramaserier. Numera fyller dokusåporna och såpoperorna flera av tv kanalernas utbud. Vi funderar på vad det kan betyda för ungdomar som vanligtvis ser mycket på TV. Vad ser de ungdomar som följer dessa dokusåpor. Hur stor betydelse har dokusåpan i socialisationen?

I och med att information och mediekommunikation blivit alltmer betydelsefull i dagens samhälle, spelar massmedierna i dag en betydelsefull roll vad gäller socialisationen i samhället, liksom beträffande världsuppfattningen i allmänhet. Det kan sägas att massmedierna i ökande grad utgör en sammanhållande del i det moderna samhället. Det innebär att mediainnehållet, liksom mediaanvändningens omfattning och inriktning, betyder alltmer för det gemensamma innehållet i värderingar, attityder och normer, liksom troligen även för uppkomsten av känslor av gemenskap inom grupper och kulturer.

En betydande del av TVns dragningskraft kommer från dess relativa likhet med verkligheten. Likheten är att TV arbetar med både bild och ljudupplevelser, därmed kan den fånga vår uppmärksamhet på ett ganska omfattande och effektivt sätt. Det gäller för både fakta-, fiktion och underhållningsprogram. Tv-tittare utvecklar ibland någon typ av relation till personer eller situationer i tv-innehållet. Såna relationer är givetvis inte likvärdiga med sociala relationer med "riktiga" människor eller direktupplevda situationer, men de är i vissa avseenden av en likartad karaktär (Nordlund, 1996).

Det finns inte många studier som handlar om dokusåpor och dess inverkan på ungdomar eller ungdomarnas uppfattning om dokusåper. Vissa studier handlar om en viss serie och gruppsykologin i denna. Många studier omfattar mest såpoperan som fenomen, vilket inkluderat dramaturgisk uppbyggnad, tittarnas förhållningssätt till såpoperan och så vidare. Därför bestämde vi oss för att göra en dramaturgisk jämförelse mellan dokusåpan och såpoperans uppbyggnad. Vi har valt att titta närmare på dokusåpan Paradise Hotel som sändes på tv4 hösten 2004 till vintern 2005. Vår studie kommer att röra sig kring denna dokusåpa. Först kommer en presentation av såpoperan enligt Liljequist (2000). Därefter kommer vår jämförelse med dokusåpan Paradise Hotel.

1.1 Likheter mellan såpoperan...

Enligt våra uppfattningar så har dokusåpan många likheter med den klassiska såpoperan i dramaturgisk uppbyggnad. Vi har gått efter hur Liljequist (2000) beskriver såpoperan. Såpoperans avsnitt sänds oftast flera dagar i veckan och avsnitten är 25-45 minuter långa. De olika intrigerna och händelseförloppen behöver inte nå fram till ett slut eller en lösning utan kan fortsätta i all oändlighet. Avsnitten slutar oftast med att spänningen eller intresset stegras för att upprätthålla tittarnas intresse till dess att nästa avsnitt sänds. Detta innebär stor frihet beträffande uppläggningsen av olika historier eller händelseförlopp i såpan. Såpan måste ha ett väl avgränsat antal huvudpersoner kring vilka handlingen rör sig. Andra personer kan komma och gå, men nyckelkaraktärerna bör finnas kvar under lång tid, och endast bytas ut med stor varsamhet. På så vis blir tittaren bekant med personerna, bland annat genom att man lär känna deras bakgrund allt bättre, ju fler avsnitt man ser. Det gäller att balansera mellan stabilitet och förändring i såpans ”händelseutveckling” eftersom den totala förutsägbarheten vore förödande för tittarintresset. Det är således viktigt att introducera oväntade förändringar avseende såväl huvudpersonernas uppförande som intrigutveckling. Man bör även ibland introducera nya personer av betydelse för handlingen. En del av såpans tjusning ligger sannolikt i just det faktum att den balanserar mellan det förutsägbara och det oförutsägbara. Publikens förmåga att handskas med både det välbekanta och det obekanta beror till stor del på det faktum, att man engagerar sig i flera huvudpersoner respektive berättelser. Att tittaren vanligen i varierande grad identifierar sig med flera huvudpersoner är viktigt. Det innebär bland annat att den regelbundne tittarens sympatier respektive antipatier kan växla mellan olika personer i olika problem situationer eller berättelser. På så sätt ökar förmodligen ”realismen” i tittarens ”relationer” till huvudpersonerna, i och med att situationen blir mer lik den som gäller i vardagliga sociala situationer med verkliga människor.

1.2 ...och dokusåpan

Paradise Hotel sänds fem dagar i veckan, fyra av veckans avsnitt är 30 minuter långa och fredagsavsnittet innan helguppehållet är ca en timma långt. I Paradise Hotel avslutas varje

avsnitt med ett hopklipp ifrån nästa program, det är små korta sekvenser som väcker intresse och lämnar frågor obesvarade. I dokusåpan kan reglerna hela tiden ändras. Spelledaren kommer med denna information eller så lämnas ett brev till gruppen eller enskild deltagare det kan bland annat innebära allt ifrån att någon skall byta rumskamrat till att åka i väg på date eller något annat oförutsett. Varje vecka kommer en ny person att väljas in efter att någon annan har åkt ut genom att inte blivit vald i pararceremonin. Ibland kommer deltagare som röstas ut tillbaka.

1.3 Dokusåpanas uppbyggnad idag

I rapporten *Dokusåpor- en `verklighet` för sig?* Skriver Andersson att dokusåpor betecknas i stort sett vad som helst som handlar om ”verkliga människor” om i serieform. Men innebörden är att vanliga människor placeras i en för ändamålet konstruerad situation där de skall leva tillsammans utföra gemensamma uppdrag och samtidigt utkämpa en kamp på liv och död eller näst intill. Individualism, egocentrism och idén om ”survival of the fittest” förespråkas. ”Survival of the fittest” kan översättas till ”den starkaste överlever”.

Andersson har undersökt en mängd dokusåpor och i en fjärdedel av alla undersökta sekvenser pratar en såpadeltagare om någon av de andra deltagarna på ett negativt sätt. I ca 16% av sekvenserna utspelar sig eller beskrivs en konflikt. I ca en tiondel av sekvenserna för de in någon form av retmedel, de petar så att säga i myrstacken för att få saker att hända och för in programmen i välbekanta enkla dramaturgiska mönster (Andersson,2001) .

Man skulle kunna säga att de program som brukar benämnas dokusåpor överskrider gränserna mellan, och utgör en blandning av; privat och offentligt, dokumentärens och såpopperans karaktäristiska drag samt verklighet och fiktion på ett sätt som väckt mycket kritik. (Andersson, 2001).

Såväl politiken som ekonomin men även aspekter av det sociala livet har i allt högre grad kommit att föras in och genom medierna. Samtidigt som vi ur historisk västerländsk synvinkel i förhållandevis lägre grad får direkta erfarenheter av händelser relaterade till exempelvis liv o död så ökar de förmedlade erfarenheternas inträngande i vardagsmedvetandet (Andersson,2001) .

Enligt sociologen Giddens kan livet i det moderna samhället ibland innebära att existentiellt avgörande händelser kastar om verklighetsuppfattningen och gör att det som förekommer i

medierna framstår som verkligare än den verklighet man själv lever i. Men i detta samhälle som i allt högre grad präglas av medier förefaller även vikten av att själv synas där ökat o det finns de som menar att synas i media nu är en förutsättning för att vara någon. Medierna synes på så sätt ha avgörande betydelse för såväl de existentiella erfarenheter människor gör, som för den moderna människans existens i sig. Möjligen skulle expansionen av dokusåpor kunna betraktas som en produkt av och reproducerande faktor för denna samhällssituation (Giddens,2003).

1.4 Syfte/ Frågeställning

Vi vill genom att diskutera med ungdomar som tittar på dokusåpor som Paradise hotel, få reda på vilka tankar de har om serien , vilka känslor de känner när de tittar och vilken funktion serien fyller i deras liv.

Våra frågeställningar rör sig runt mönster i tv-tittandet, känslor vid tv-tittandet och tv-tittande och relationer.

2 Metod:

Vi bestämde oss för att utgå ifrån en dokusåpa som sänds i någon av de tre kanalerna som alla hushåll med tv kan titta på. Som vi tidigare beskrev så bestämde vi oss för dokusåpan Paradise Hotel, som sänds på TV4 varje vardag kväll.

2.1 Kort presentation av dokusåpan

Paradise Hotel är en dokusåpa som utspelar sig på ett lyxhotell i Mexico, det har tidigare sänts en Amerikansk version av serien på kanal 5, det är nu första gången serien görs med svenska deltagare för att sändas i TV4. Serien går ut på att deltagarna ska bilda par. Det finns alltid en person som blir över vid varje veckas parcermoni då nya par bildas. Singeln riskerar då att åka ut. Nya deltagare kommer ständigt in, vissa som har åkt ut kan återvända om spelledaren så bestämmer. Reglerna ändras hela tiden, men ett av de sista paren som lyckats vara kvar i tävlingen kommer att göra upp i en final där vinnarparet splittras och ställs emot varandra i en sista avgörande tävling. Vinnaren får 500 000 som han eller hon kan välja att dela med sin ”partner”.

Vi har följt serien och tittat på dess dramaturgi och innehåll. Vi har sammanlagt intervjuat åtta ungdomar, två tjejer och två killar på två olika fritidsgårdar. Den ena belägen i en förort till en storstad, ett mångkulturellt bostadsområde som mest består av höghus, många är arbetslösa och inkomstnivån låg. Den andra är belägen i en medelstor stad, i ett medel klass område där dom flesta har svensk bakgrund och bor i villa.

2.2 Vårt val av metod

Vårt val av metod styrdes av undersökningens specifika syfte vilket var att få fram ett par ungdomars tankar, känslor, åsikter och förhållningssätt till dokusåpan. Vi har valt att närma oss informanterna med hjälp av ett kvalitativt tillvägagångssätt. Vi ville göra strukturerade djupintervjuer där vi kunde beröra förutbestämda områden under intervjuens gång, men även ge plats åt ungdomarna att få uttrycka sig fritt. Vi tycker att kvalitativ data ger djup och detalj genom exempelvis direktcitater ur öppna och ostrukturerade intervjuer. Vi försöker på så vis fånga in det speciella och unika i respondenternas svar eller berättelser utifrån deras formuleringar och villkor. Genom direktcitater kan vi fånga upp respondenternas känsloläge, hur de har organiserat eller uppfattar sin omvärld samt hur de formulerar sina inre tankar och grundläggande värderingar.

Vår uppgift blir att förse respondenterna med en typ av ramar, inom vilka man kan formulera data i form av relevanta bidrag till en teoretisk analys. Därigenom underlättas detalj- och djupstudier av utvalda problemområden genom att datainsamlingen inte styrs av en förutbestämd kategorisering av svarsalternativ.

Man kan säga att kärnan eller verktyget vad gäller kvalitativa studier är *språket*. Genom sitt språk uttrycker människan såväl sina vardagserfarenheter som en övergripande tolkningsram, vilket ger hennes upplevelser och tankar mening och sammanhang. Vanligen är språket, det vill säga texten, det som analyseras vid exempelvis samtalsintervjuer. Det är dessutom via språklig kommunikation som insamlandet av data kommer till stånd. Man kan således säga att språket i detta sammanhang är både analysobjekt och analysverktyg. Ett av den kvalitativa metodologins kännetecken är att man är ute efter att belysa uppträdandet eller förekomsten av vissa specifika fenomen i sitt kulturella sammanhang. Därigenom kan man komma åt fenomenens mening (Nordlund,1996).

2.3 Hur vi valde ut våra informanter

Vi har använt oss av målstyrt urvalsförfarande. Då vi har ansett det viktigt att finna intervju-personer som kan tänkas ha rikliga kunskaper om de företeelser som undersöks. Det innebär att vi valt ut de mest informationsrika respondenterna dvs. de ungdomar som visat stort intresse och/ eller stora kunskaper om den av oss utvalda dokusåpan Paradise Hotel. Vi har även medvetet valt ungdomar ifrån två olika fritidsgårdar belägna i två olika bostadsområden. Vi har även sett till att intervjua både killar som tjejer för att få så många olika tankar som möjligt. Att använda målstyrt urvalsförfarande är enligt Nordlund (1996) en av grundförutsättningarna för en lyckad kvalitativ studie, resultatet påverkas mer eller mindre tydligt av det sätt på vilket man valt sin respondentgrupp.

Vi är medvetna om att samtalsintervjuernas kvalitet är beroende av flera svårkontrollerade faktorer. Det gäller exempelvis att intervjuaren är öppen, flexibel och inspirerad, så att hon finner de rätta och mest givande följdfrågorna. Dessutom finns alltid en risk att den intervjuade förvränger, drar ifrån eller lägger till i sina ”svar”. Detta har vi hela tiden haft i åtanke. Vi har även vid genomläsningen gjort olika korrigeringar genom diskussion med varandra. Det är vi som analyserar ungdomarnas svar och därför kommer även ”spår av oss” finnas i analysen.

2.4 Objektivitet

Man kan knappast få förståelse för andra gruppers eller individers upplevelser och tolkningar av verkligheten, om man som forskare sitter fast i egna tolkningsramar. Det gäller för forskare att i så hög grad som möjligt utveckla inlevelse med hänsyn till respondenternas egna upplevelser och beskrivningar av sin sociala situation, sina motiv, beteenden med mera. Å andra sidan sitter man givetvis även som forskare alltid mer eller mindre fast i sina egna referensramar, speciellt som analysen bygger på forskarens förmåga att tolka och skapa mening och sammanhang i den insamlade datamängden. Vi är medvetna om att vi inte kan frigöra oss från våra egna värderingar och normer som styr vår tolkning av omvärlden. Det inkluderar självfallet hur vi upplever och tolkar respondenterna och deras uttalanden. Men för att försöka undvika detta har vi låtit studien karaktäriseras av öppenhet och ickestyrning (jfr Holme 1997).

Vid samtalsintervjuerna balanserar vi mellan det helt fria och spontana samtalsförloppet och det styrda, då vi utformat frågeområden som vi tagit upp i samma ordning vid varje samtalsintervju. Den grundläggande principen för ovannämnda typ av samtalsintervju är att intervjuaren förser respondenten med en typ av referensram inom vilken den senare har möjlighet att uttrycka sina erfarenheter och åsikter på sina egna villkor och med egna formuleringar. Det viktiga är ju att verkligen ta tillvara respondenternas faktiska formuleringar och beskrivningar i oförvanskat tillstånd (Holme,1997).

2.5 Hur vi gick till väga med intervjuerna

Vi har format en frågelista där de frågeställningar som ska behandlas under intervjun finns uppställda i form av en stödlista: Mönster i TV-tittandet, hur tittar de, känslor vid TV-tittandet, reaktioner efter TV-tittandet, inlevelse i dokusåpan, kompisar. Denna strukturering är en garanti för att vissa väsentliga frågor eller frågeområden tas upp, samt att vi båda håller oss till ett gemensamt område. Nabila genomförde intervjuerna med ungdomarna på den ena fritidsgården och Linda intervjuade ungdomarna på den andra fritidsgården som valts ut. Intervjuerna skedde i personalrummet, så att det inte var någon annan än den intervjuande och intervjupersonen närvarande. Intervjuerna spelades in på band för att senare skrivas ut. Intervjuerna fördes över från band till text och på detta medverkade båda.

Vi bygger inte vår analys på numeriska värden och statistisk bearbetning. Vi framhåller istället att läsaren ska fundera över rimligheten i våra tolkningar, dels utifrån de mönster som vi tycker oss kunnat konstatera och dels utifrån de teoretiska resonemang vi haft som utgångspunkt. Man kan säga att graden av rimlighet delvis förklaras ur samspelet mellan den teoretiska ram som omger studien och de data, i form av intervjuer, som redovisas. Det medför också att alla resonemang i analysen naturligtvis inte är *lika* rimliga eller välgrundade.

3 Dokusåpan- ett socialisationsteoretiskt angreppssätt

I varje samhälle förekommer vad som brukar benämnas socialisation. Det innebär bland annat att man integreras i samhället genom att man anammar de attityder, värderingar och normer som är dominerande eller åtminstone acceptabla i samhället, dessa påverkar mycket men kan ifrågasättas och förändras. Socialisationen är alltid en dubbelsidig process, människan är den enda varelse som medvetet kan förändra och påverka sin situation. Socialisation är en förutsättning för att samhället ska fungera (Giddens, 2003).

Socialisationen innebär också spridandet av viss information och inhämtandet av viss kunskap. Man kan säga att människorna i samhället kommer att få en viss bild av sig själva, liksom av den omgivande verkligheten. Dessa bilders karaktär och innehåll är beroende av karaktären och innehållet hos de förmedlade attityderna, värderingarna och normerna, liksom hos den information och de kunskaper som är spridda i samhället (Nordlund, 1996).

Giddens beskriver begreppen socialisation och socialisationsagenter såhär:

Socialisation= De sociala processer varigenom barn utvecklar medvetenhet om sociala normer och värden och uppnår ett jag medvetande. Även om socialisationsprocesserna är särskilt viktiga under barndomen fortsätter de att styra och förändra oss under hela livet. Inga människor går fria från de reaktioner som andra personer runt omkring dem uppvisar.

Socialisationsagenter= Grupper eller sociala sammanhang där socialisation äger rum. Familjen, kamratgrupper, skola, media och arbetsplatser utgör arenor där en kulturell inläring äger rum (Giddens,2003).

Socialisationsprocessen innebär att ett samhälle eller en grupp mer eller mindre framgångsrikt garanterar sin egen reproduktion. Denna reproduktion, som äger rum på det ideologiska planet, ombesörjes via ett antal olika samhälleliga ”institutioner” eller ”socialisationsagenter”. De mest betydelsefulla bland dem är skola, arbetsliv, massmedier och familj.

Socialisationsprocesserna, det vill säga överförandet av attityder, värderingar och normer, sker genom betydelsefulla relationer till andra individer eller grupper. Genom att vi interagerar och identifierar oss med andra personer som står oss nära, sker en påverkan som

innebär att våra attityder, värderingar och normer utvecklas och förändras. I den mån likartade processer, det vill säga identifiering och ”interaktion”, förekommer vid TV-tittandet, sker förmodligen samma typ av påverkan. Man kan också tala om TV-tittandet som en social aktivitet, som för samman människor till en viss gemenskap. Det kan också vara så att man följer samma tv-serie år efter år, vilket kan innebära gemensamma samtalsämnen utifrån handlingsförloppet i serien. Detta kan i sin tur leda till en känsla av gemenskap, och att man på sikt i sina attityder och värderingar påverkas båda av seriens innehåll av samtalen med ”medtittarna”. Den mening som folk upplever i anknytning till olika typer av TV-program är nödvändig att känna till som grund för förståelsen av hur och varför man tittar på TV (Giddens, 2003).

Killar och tjejer socialiseras in i olika könsroller. Det finns många teorier om könsrollsocialisation. Ett sätt att förklara orsaken till genuskillnader, är inläringen av genus- eller könsroller via socialisationsagenter så som familjen och massmedia. Ett sånt synsätt innebär en distinktion mellan biologiskt kön och socialt kön, ett barn föds med det första och utvecklar efter hand det andra. Via kontakter med både primära och sekundära socialisationsagenter tar barnet gradvis in de sociala normer och förväntningar som tycks stämma överens med barnets kön. Könsrollskillnader är kulturellt skapade inte biologiskt bestämda. Kritik som har riktats mot genussocialisation är att teorin bortser från individens möjligheter att förkasta eller förändra de sociala förväntningar som vidhäftar könsrollerna. Det kan också vara så att de olika socialisationsagenterna ställer motsägande krav (Giddens,2003).

3.1 Primär-, sekundär-, tertiär- socialisation

Man brukar tala om två typer av socialisation: primär och sekundär. Vi ger nedan en kort presentation av dessa två grundläggande socialisationsprocesserna. I uppsatsen vill vi dessutom betona mediernas viktiga roll i socialisationsprocessen, som vi benämner tertiär socialisation.

- *Primär socialisation*

Under den första levnadsåren får människan de generella och grundläggande normerna, detta fortskrider hela livet genom nära kontakt med andra människor. Det som framförallt påverkar barnet under denna period är familjen, men även daghem och liknande institutioner.

Den moderna kärnfamiljen har allt mer utvecklats mot att bli en konsumtionsenhet och en fristad för innerliga och intima relationer. Familjen är idag det enda ställe där vuxna kan visa upp alla sidor av sig själva. I dag måste båda föräldrarna ha yrkesarbete för att familjen skall klara en normal levnadsstandard. Barnuppfostran har blivit föremål för expertvärde och föräldrarna har blivit osäkra på hur barnen skall fostras då de upplever att de omyndigförklarats. Men familjens och föräldrarnas betydelse för barnen har inte minskat enbart genom att daghem, förskolor osv tagit över alltmer av uppfostran. Föräldrarna har också förlorat mycket av sin funktion som förebilder eller identifikationsobjekt. De har fått träda tillbaka för massmarknadskulturens serietidningsfigurer och tv-idoler (Sernhede, 1984).

- *Sekundär socialisation*

Den sekundära socialisationen äger rum utanför familjen, inom kamratgruppen, skola, idrottsföreningar och så vidare. Där förutsätts att individen lär sig dom gällande normerna. Det blir en livslång process där man lär sig många olika roller. Kamratgruppen tar allt större plats och föräldrarna kommer alltmer i bakgrunden, speciellt i tonåren då gemenskapen med kompisar ofta blir viktigare än allt annat. Kanske håller sekundär- och tertiär-socialisation på att ta en större plats eftersom dessa roller inte är statiska (Sernhede, 1984).

- *Tertiär socialisation*

Vi vill beskriva den tertiära socialisationen som att vi som människor systematiskt påverkas av att införliva speciella värderingar från t.ex. massmedier, reklam, politiska partier och intressegrupper. De förmedlar alla olika värderingar och tankesätt, genom att individen påverkas att ta till sig dessa sker tertiär socialisation. (Angelöw & Johnsson, 2000).

3.2 Media och varuvärlden – den tertiära socialisationsprocessen

Ungdomstiden mytologiseras, inte minst genom varuvärldens, kulturindustrins och medievärldens framhävande av det ungdomliga. Vuxna framstår helt enkelt inte längre som förebilder för de unga. I arbetet att erövra en identitet är naturligtvis påverkan från reklamens och mediavärldens bilder av hur man skall vara väldigt stark. Inte minst sätter kulturindustrin stopp för individen att "fritt" forma sitt liv. Det blir idag allt svårare att göra egna primära erfarenheter. Det finns snart inga områden kvar där de unga tvingas möta verkligheten oförmedlat och utifrån sina egna förutsättningar att skaffa sig kunskaper. Sexualiteten är exempel på ett område där villkoren för individen sätt att göra erfarenheter och skaffa sig

kunskap radikalt förändrats. Allt är redan koloniserat av samhälleligt producerade bilder och betydelser. Media och varuvärlden äter sig allt längre in i individen och gör gränserna mellan vad som är självupplevt och vad som är indirekt och förmedlat oklar. Identiteten och självkänslan kommer inte att vila på egna upplevelser eller självständigt utvecklade förhållningssätt. En alienerad självdistans kommer att dominera individens inre; känslor av tomhet, överklighet och depersonalisering. Det kulturella påtvingandet skapar alltså också inre psykiska problem som leder till en kris för självkänslan (Ziehe, T. (2003).

Grunden till vår människosyn får vi framför allt i och med vår tidiga socialisation via föräldrar, skola och kamrater, men även i allt högre grad genom massmedia. Innehållet i de olika budskap vi på detta sätt får till oss är vanligen mer eller mindre motsägelsefullt. Det leder till att budskapet modifieras till en individuell variant, genom det relevanta vi gör och de studier vi ägnar oss åt. Man kan säga att en individs specifika människosyn hela tiden kommer att utvecklas och kanske förändras, men att detta sker utifrån den givna grunden (Nordlund,1996).

4 ”Det är roligt med intriger”- 8 ungdomar berättar

Vi har intervjuat åtta ungdomar i åldern 15 till 19 år, fyra tjejer och fyra killar om frågor som rör etnicitet, skönhetsideal, mobbning, könsroller och att vara kändis i media. Intervjuerna är gjorda på två fritidsgårdar belägna i två olika områden med olika livsstilar. Med livsstil menar vi att dessa miljöer har likartade bostadsområden, klimat och etniska mångfald. Vi har valt att använda figurerade namn på intervjupersonerna, då vi inte vill utelämna personerna utan fokusera på deras tankar och åsikter.

Vi kommer nedan att presentera de åtta intervjuerna, var och en för sig. Intervjuerna presenteras genom våra ord med citat från den intervjuade, efter varje intervju finns en kort sammanfattning. Vi har riktat strålkastarna mot kropp, utanförskap, skillnad mellan kille och tjej osv.

4.1 Intervjuer ifrån en fritidsgård belägen i en förort till en storstad.

”Jag har inget där att göra” – Samira, 16 år

Samira skall börja omvårdnadsprogrammet till hösten. Hon bor i lägenhet med sin pappa som är akademiker men arbetslös, familjen kommer ifrån Mellanöstern. Hon har ett eget rum med tv på rummet. Hon säger att hon tittar på tv lite varje dag och att hon då kollar på allt ifrån nyheter till dokusåpor.

Samira tror att folk som är med i dokusåpor är personer som vill synas, eftersom dom ofta syns ofta i tidningar och i flera dokusåpor, det blir deras grej. Hon uttrycker att Paradise Hotel inte har något speciellt budskap, förutom att dom påstår att hotellet är den perfekta platsen för att träffa den rätte. Men det tror inte Samira på, hon säger att man kan träffa den rätte var som helst tex i skolan eller på fester. Hon beskriver att hon kollar på Paradise Hotel för det är spännande att följa folks utveckling genom serien, för att se om den bild dom gav av sig själva i början stämmer. Hon känner att programmet utnyttjar deltagarna genom att visa dom i utsatta situationer så som när dom är alkoholpåverkade eller försöker ha intima stunder i avskildhet. Så här säger hon med sina egna ord:

”Många deltagare gör saker när dom är berusade som dom aldrig skulle göra annars, dom skulle nog inte känna igen sig själva när dom såg programmet.”

Hon säger att det finns en verklighet i serien fast den är överdriven. Samira pratar ofta med sina kompisar om serien och om deltagarna:

”ja han gjorde sådär och hur kunde hon göra så, som om det är folk vi känner i verkligheten”.

Själv skulle hon aldrig kunna tänka sig att vara med i Paradise Hotel. Hon skakar på huvudet och säger:

”det går inte, jag skulle inte passa in där, det är inte min grej. Det har inget bra budskap och jag har inget där att göra”.

Hon förklarar att enligt henne är dom som är med i Paradise Hotel sådana som är fixerade vid sina utseenden för mycket, dom älskar pengar, sex och sånt, och gör allt för att vinna. Dom som får vara med måste se ut på ett visst sätt som skaparna av serien bestämt.

”Typ tjejer som har stor byst och fin kropp och inte är överviktiga och sånt. När dom väljer killar så tänker dom nog på att dom ska vara muskulösa och charmiga och så”

förklarar hon. Samira vill att Lee-Britt ska vinna för hon är lite vild och skrikig, det tycker hon är bra.

Sammanfattning:

Samira beskriver att tjejerna måste se ut på ett visst sätt, dom skall ha stor byst och fin kropp, vilket innebär att dom absolut inte får vara överviktiga, det är för tjejerna deras kroppar som måste vara dom rätta för att få vara med i serien, men för killarna spelar förutom utseendet även charm in. Hon säger att serien inte är lämplig för henne, är det för att hon med sin bakgrund inte skulle smälta in bland dom övriga deltagarna eller att ett promiskiöst beteende skulle skapa problem bland släkt och vänner, deltagarna älskar ju sex enligt henne.

4.2 ”Dom bara tar in såna som är spinkiga, smala och ser bra ut” - Aida 17 år

Aida går på handelsprogrammet. Hon bor i lägenhet med sina arbetslösa föräldrar, familjen kommer ifrån Mellanöstern. Hon har inget eget rum, men familjen har tv i vardagsrummet. Där tittar hon på tv varje dag, och ser då på olika såpor.

Aida tror serien vill visa att man kan hitta sin kärlek bland många människor, men att programmet görs för att få fler tittare. Hon säger att dom flesta hon känner tittar inte på Paradise Hotel. Men med dom hon känner som tittar på serien brukar samtalen bli som om dom pratar om sina kompisar fast det är deltagarna i serien som dom pratar om. Hon tar avstånd från tjejerna i serien:

”dom är såna som snor andras killar, det skulle jag aldrig göra”

förklarar hon. Aida tror många tittar på serien för att deltagarna är snygga, hon säger att dom bara tar in såna som är spinkiga, smala och ser bra ut. Eller med hennes egna ord:

”Dom tar in tjejer som vågar mycket, även om det är emot deras bästa kompisar, dom ber inte om ursäkt när dom snor någon annans kille, dom är såna som skapar intriger”.

Aida tycker det som händer i serien är verklighets troget för det är ju sånt som händer överallt i skolan och på fritidsgården.

”När det blir tjafs, det gillar vi. När dom blir ovänner och snackar skit om varandra, det är det som är spännande”

säger hon och ler. Hon säger att det är roligt att se på när dom bildar pakter, ljuger och när tjejerna försöker visa att dom kan få vilken kille som helst.

”Killarna är lite mer efter tjejerna, medan tjejerna inte bryr sig om killarna lika mycket. Men tjejerna är ändå där för kärlek och killarna där för att vinna och ha roligt”

förklarar hon i undervisande ton. Aida vill att Daphne ska vinna serien.

Sammanfattning:

Hon beskriver att konflikterna är spännande att se på, hon säger också att det är verklighetstroget, sånt som händer överallt, i skolan och på fritidsgården. Hon gillar att se hur konflikterna utvecklar sig och kanske får en lösning i serien. Hon menar att tjejer som vågar göra mycket, är beredda att svika sin bästa kompis för att få det dom vill ha, det är såna dom är i serien. Så hon kan inte identifiera sig med någon av dem för hon är inte en ”sån” som snor andras killar. Tjejerna är där för kärlek, killarna för att vinna och ha roligt.

4.3 ”Det går inte att lita på såna serier” Ali 19 år

Ali går samhällsprogrammet i gymnasiet och bor i lägenhet tillsammans med sin mamma. Mamman har utbildning i hemlandet men ingen i Sverige. Jobbar i ett center där man lär invandrare svenska. Tittar på tv ca en timma om dagen, oftast ensam på sitt rum. Kollar oftast på CSI, som är en kriminalserie och vissa dokumentärer på Discovery Channel.

Han säger bittert att det görs serier som Paradise Hotel för att media vill utnyttja folks fönstertittartendenser. Han förklarar att:

”Folk gillar att se andra människor hoptryckta i en bur, och sen se hur dom reagerar.”

Serien vill inte visa någonting djupt, bara en massa folk som tjafsar och har en massa sex. Men han säger att det ändå finns en grej som är bra med det, och det är att se patetiska människor tjafsa,

”jag njuter av sånt.”

Det dåliga är hur allting framställs. Att det ska vara realityshow men det är ingenting som är förankrat med verkligheten där, tycker Ali.

”Det går inte att lita på såna serier”

berättar han. Han brukar inte leva sig inte in men han brukar:

”lacka till när vissa omoraliska grejer blåses upp och folk verkar acceptera det”.

När jag bad om ett exempel berättade han om att t.ex. byta partner varje vecka så förstår folk det. Eller när folk blir sårade.

”Själv tycker jag inte att dom har rätt till det för att det är ett spel som dom själva har gett sig in i. Men så börjar någon gråta. Då blir jag glad”

förklarar han. Ali kan inte riktigt säga att han känner inte igen sig i någon person på hotellet.

”Dom är drömmare.”

säger han och himlar med ögonen. Han tror att dom flesta logiska människor inte påverkas av hur folket i serien ser ut, men sen så finns det en svagare grupp som kanske hjärntvättas, som kanske vill se ut som exempelvis Olinda. Han tror även att folk som har svag mentalitet och liten lojalitet till sin partner kan nog påverkas av seriens sätt att se på förhållanden. Ali brukar inte läsa om serien på nätet eller i tidningarna men brukar läsa löpsedlarna ibland när han går förbi dom. Dom som väljs ut i serien är olika. Man försöker blanda liksom, säger han. Han förklarar att man tar en som är moraltant, även fast det inte är någon moral egentligen men i förhållande till dom andra i serien är det mycket. Och så tar dom någon eller några helt utan moral. Och så tar dom tävlingsinriktade människor, såna helt utan gränser. Drömmare helt enkelt. Såna som vill bli kända. När jag frågar ifall han skulle kunna tänka sig vara med i serien skrattar han och säger att hans familj skulle mörda honom.

”Det skulle bli hedersmord! Jag skojar inte. Det är den främsta anledningen men jag vill inte själv heller.”

Ali tror att folket som söker till serien är såna som gillar att visa upp sig.

”Uppmärksamhetshorer helt enkelt”

berättar han och rycker på axlarna. Han tror att dom njuter av att få folks ögon riktade emot sig. Det är inte verklighetstroget alls, påpekar Ali ständigt igenom intervjun.

”Eller, om man bor någonstans där allt är frid och fröjd och där man inte har några ekonomiska problem, och det enda man har att göra är att festa. Då kanske man kan känna igen sig. Överklassfolk känner nog igen sig mer. Men folk där jag bor känner nog inte igen sig”

förklarar Ali. Han tycker att folk framställs som lösaktiga i serien. Han erkänner ändå att han vet ju egentligen inte hur dom är i verkligheten eftersom han inte har sönderanalyserat serien, men av det han har sett verkar dom vara *”ett gäng horor.”*

Han känner också att killar och tjejer framställs olika. Om en man skulle gråta skulle det vara värsta grejen. Men tjejerna gråter nästan hela tiden och ingen verkar bry sig. Ali tror att ifall någon skulle börja ställa krav och säga typ nej jag vill inte dricka, så skulle alla andra deltagarna bara protestera och säga:

”moraltant varför ska du förstöra festen?”

det är en stor process av mobbing, enligt honom. Ali nekar till att han och hans vänner brukar prata om serien men ifall det skulle hända skulle det inte vara:

”ja Olinda gjorde så och så, utan mer vad fan är det för fel på folk?”

Han tror att en överviktig tjej skulle kanske kunna vara med för mobbningens skull. Det skulle ge bra tv fast hon skulle inte finnas där så länge. Men annars tar dom bara dom sexiga människorna. Ali tror att för att vinna ska man nog fråga manusförfattarna hur man ska bete sig för att vinna spelet så säger dom säkert till en. Dom har säkert en bild på hur personen som vinner ska vara. Han berättar:

”Det är som hon Olinda, hon åkte ju ut men kom snabbt in igen för att hon var en sån person som funkade i tv.”

Han tycker inte att någon i serien ser bra ut, eller som han säger:

”Dom ser ju ut som dockor.”

Sammanfattning:

Ali är bitter på hela serien men säger att han ändå tittar på den för att få en njutning av att se när folk bråkar, gråter och betar sig dumt åt.

Han känner av ett utanförskap när han inte känner igen sig i någon person på hotellet, och inte heller i själva stämningen.

4.4 ”Om dom bestämmer att tjocka inte får vara med, då ger man fan i att vara tjock i verkligheten.” - Mohammed 16 år

Mohammed är 16 år och går Hotell & Restaurang- programmet i gymnasiet. Han bor tillsammans med sina föräldrar i en lägenhet. Mamma går i skola för att lära sig svenska och pappan jobbar som frisör. Familjen kommer ifrån ett land i Mellanöstern.

Mohammed tittar på tv varje dag, och brukar oftast kolla tillsammans med familjen i vardagsrummet. Han tittar mest för att han inte har något annat att göra.

Mohammed tror att serier som Paradise Hotel görs för att man vill utnyttja tv-tiden genom att visa ”skitsaker”. Helt enkelt för att dom är dumma. Han tror att dom vill visa mjukporr på bra sändningstid, men även att visa fina ställen i världen som dom får bo gratis på. Det ska man då bli intresserad av och vilja åka dit, menar han.

”Det är som reklam, ungefär”

säger han.

Det som är bra med serien är att man, enligt honom får se lite

”jiggy-jiggy”.

När jag frågar vad det betyder flinar han och säger

”men du vet, man ser bröst.”

När han blivit lite seriösare säger han att det också är roligt att se hur folk trivs och inte trivs där. Det som är dåligt med serien är för att dom visar alldeles för lite ”jiggy-jiggy”. Han tycker även att det är dåligt att när man väl vinner pengarna går hälften till skatt. Han tycker att det är alldeles för lite bråk i Paradise Hotel. Med viftande armar säger han:

”Om du kollar på Big Brother där har dom inte ett enda avsnitt utan bråk!”

När jag frågar ifall han tror att det kan vara så att programmet är vinklat genom regi och klippning men det trodde han absolut inte.

”Allt är äkta!”

skriker han och blir nästan förnärad för att jag inte tror att dokusåpor är på riktigt. Han och hans vänner brukar prata om det ibland och då handlar det om vem i serien som är fin och att dom tycker att dom visar lite för mycket med tanke på att det är småbarn som tittar på programmet. Han tycker att den enda som han kan känna igen sig i är Marwan.

”Eller, nej det är han som är lik mig!”

Säger han och skrattar. Mohammed tror verkligen att det kan påverka tittarnas kroppsuppfattning. Eller som han förklarar för mig:

”Tv styr hur man ska se ut, och så. Om dom bestämmer att tjocka inte får vara med, då ger man fan i att vara tjock i verkligheten.”

Han tror att media överdriver när dom pratar om deltagarna, för att sälja mer tidningar. Han tror att dom väljer ut deltagarna genom att titta på vilka som har fina kroppar men också hur dom pratar.

”Dom kommer ju inte välja någon blyg som bara sitter i ett hörn och inte är med och skapar action, ju.”

Mohammed lyser upp när jag frågar ifall han skulle kunna tänka sig vara med.

”Att få åka gratis till ett fint och varmt ställe och inte behöva oro sig över någonting. Att träffa nya och snygga människor. Att ha chans att vinna mycket pengar, samtidigt som man är på semester. När man kommer hem får man även respekt av folk för att man har vart med på TV. Det är livet”!

berättar han och nästan drömmer sig bort. Han tror att andra vill vara med för pengarnas skull, att man tycker om att synas.

”Att kanske få lite jiggy-jiggy, eller hitta sitt livs kärlek om man vill det”

säger han. När jag frågar ifall det är verklighetstroget sitter han en stund och försöker analysera ordet. Sedan säger han:

”nja dom är ju svenskar och vi är blattar liksom. Där finns det respekt och här finns det ingen alls.”

Han säger även att trots allt så är det ett spel och att folk kanske betar sig annorlunda när det är mycket pengar som står på spel och att man blir filmad hela tiden. Han tycker att folk framställs som personer som alltid skyller ifrån sig. ”Det var inte jag, det var någon annan” - meningen används ofta.

Mohammed tycker att dom inte visar så mycket sex om man jämför med exempelvis Big Brother. Där är det mer att dom visar alldeles innan dom ska ha sex, men sen klipper bort. Han tycker däremot att dom nästan aldrig har på sig vanliga kläder utan går alltid i bikini o shorts. Mohammed avslutar med att berätta att han tror att tjejerna är där för att hitta kärlek medan killarna är där för pengar och action.

Sammanfattning:

Mohammed pratar i termer som varmt land, lyxigt hotell och vinna pengar när han pratar om Paradise Hotel. Han är lite skeptisk till seriens seriositet men skulle utan tvekan vara med.

Han såg det som en självklarhet att man ska vara smal ifall man ska vara med på TV.

Mohammed ser även skillnad på svenskar och invandrare. Svenskarnas verklighet är en som finns, men någon annanstans där det inte finns invandrare. För att dom lever i en annan verklighet.

4.5 Intervjuer från fritidsgård i medelstor stad:

”Det är alltid kul att kolla när folk gör bort sig” - Sofia 16 år

Sofia går första året på handelsprogrammet Hon bor med sin mamma som är akademiker i villa, hon har två egna rum och egen tv. Sofia kollar mycket på tv, mest dokusåper och komedi serier.

Sofia tror att Paradise Hotel görs för att underhålla folk.

”dom flesta gillar ju att kolla på saker som händer i verkligheten och det är alltid kul att kolla när folk gör bort sig”

förklarar Sofia. Hon tycker det är kul att kolla på alla konflikter som är i serien. Men uttrycker att styrningen av vad som skall vara med i programmet är nog väldigt styrt av tv fyra. Hon har sett intervjuer med dom som är med i programmet och där dom säger att mycket är bort klippt. Sofia tänker sig att dom väljer ut dom som är lite speciella, som Lee- Britt tex hon är ju väldigt speciell, om alla skulle vara som Lina så skulle det ju inte hända så mycket.

”Man måste ju va rätt snygg också, i alla fall bland tjejerna”

förklarar hon. Hon skulle kunna tänka sig att vara med i Paradise Hotel. Hon säger:

”Jag är väl lite som Lina så jag skulle nog inte göra bort mig så mycket som vissa andra kan göra. Men det känns som om det händer något så att man gör bort sig, så att någon man känner ser det, så vet jag inte”.

Hon skulle vilja vara med för pengarna, så att hon kunde ut och resa, men om hon åkte ut så skulle hon se det som en kul grej. Kändisskapet tror Sofia är positiv, men påpekar att det beror väl på vad man har gjort i serien. Eller med hennes egna ord:

”Typ tjejer i min ålder, dom kan nog tänka att man måste vara väldigt snygg, för dom är ju väldigt snygga dom i Paradise Hotel och sen få fel uppfattning om hur man skall va och sådär. Det verkar som det är en trend att alla har vikt ut sig, jag tror det är dåligt för andra tjejer att dom kanske också vill va och se ut som dom”.

Hon tror att många vill skönhetsoperera sig när dom ser serien, hon tycker inte att man skall behöva operera om sig för att känna att man duger, men tror ändå att många unga tjejer kan vilja göra det. Sofia kan känna i gen både sig själv och andra i deltagarna i serien, Olinda känner hon igen några i och Lina känner hon igen sig själv lite i.

”Jag tror det är rätt bra att vara vän med alla, det är ju ingen som riktigt hatar Lina för att hon är det, jag tror det är bra att vara sig själv ändå. Jag hoppas Henrik vinner, jag tror han vinner, han kör sin grej och struntar i vad alla andra tycker, jag tycker det är bra”

berättar hon. Sofia har funderat över sponsorerna som dyker upp före varje avsnitt, Akut p-piller brukar ju inte presenteras innan serier som det görs här, men dom har ju rätt mycket sex och så i serien, så det är väl för att man skall skydda sig och sådär.

Sammanfattning:

Sofia identifierar sig själv med Lina i serien och kan känna igen andra i Olinda. Hon skulle själv kunna tänka sig att vara med i serien, men är rädd för att göra bort sig för sina kompisar.

Hon beskriver att många tjejer som ser på serien kan känna press att man måste vara väldigt snygg, vilket innebär att se ut och vara som dom i serien och gör man inte det kan pressen att operera om sig kännas stor. Flera i serien har vikt ut sig och hon upplever att det har blivit en trend. Hon betonar vikten av att vara sig själv och strunta i vad andra tycker även om det kan vara väldigt svårt enligt Sofia.

4.6”Tjejerna nog vill bli som Big Brother Linda, sådär känd och sex ikon.” - Anna 16 år

Anna går första året på medieprogrammet. Hon bor med föräldrarna i hus och har eget rum med tv. Hennes mamma jobbar inom vården och pappan är verkstadsarbetare. Anna kollar mycket på tv, ett par timmar om dagen, nästan bara på såpoperor.

Anna kollar på Paradise Hotel varje dag och har sett i stort sett alla avsnitt. Hon tittar mycket för att hon tycker det är kul när dom bråkar. Hon tror också att programmet vill visa upp intriger, för dom visar ju inte när dom är snälla mot varandra utan bara det dåliga.

”Men jag tror nog ingenting är bra egentligen med att dom gör såna här serier, för dom säger ju och är ju väldigt taskiga mot varandra. ”Sen är det ju mycket sådär att det bara är snygga tjejer och tuffa killar så det blir ju som ett ideal för dom som kollar”

förklarar hon. Anna tror serien påverkar folks kroppsuppfattning, hon tycker det är dåligt att man inte skall kunna se ut som man gör utan påverkas av andra, det är ju många där som har silikon i bröstet och sådär. Att dom har valt deltagarna på utseendet, tycker hon står helt klart. Det dåliga som hon tycker är att:

”Tittarna vill ju vara som folk på tv, så jag tror dom också skulle vilja se ut som dom, kanske med silikon o sånt.”

Anna tror att serien styrs mycket genom regi och klippning, för i fall det inte skulle ha varit några intriger och så skulle ju ingen kolla på det och det är väl tv4 som skapar dom, som säger till dom att göra saker och så blir det väl så efter hand att dom skäller på varandra. Hon tror inte deltagarna kan påverka vad som skall visas utan det väljer tv4, det är dom som bestämmer och inte deltagarna.

Anna kan leva sig in i serien, det finns en person som hon blir förbannad på hela tiden, hon tycker hon är väldigt irriterande.

”Jag brukar prata med mina kompisar nästa dag i skolan, vi tycker nästan alltid likadant alla hatar ju Olinda”

säger hon bittert. Hon vill att Henrik ska vinna, för han är ärlig, snäll och söt. Själv skulle hon inte kunna tänka sig att vara med i Paradise Hotel, då hon aldrig gillat att synas på film och tycker det skulle vara pinsamt att vara med inför hela befolkningen.

Hon förklarar att

”Av dom som är med tror jag killarna är mer intresserade av vinst summan medan tjejerna nog vill bli som Big Brother Linda, sådär känd och sex ikon.”

Anna säger att killarna kan vilja dela rum med en tjej bara för att hon har stora bröst. Men säger i nästa mening att man kanske inte hade kollat lika mycket om alla hade varit jätte fula.

Sammanfattning:

Hon beskriver tjejernas roll som att vara snygga och killarnas roll som att vara tuffa, det blir ju ett ideal för dom som kollar säger hon. Hon är kritisk till utseende fixeringen i programmet men undrar om hon skulle följa serien om alla inte ”hade det idealiska utseendet”. Hon påpekar tv fyras stora styrning och att deltagarna inte kan påverka

4.7 ”Dom säger att dom har valt partner med hjärtat, vilket bullshit” – Kalle 19 år

Kalle går fordonsprogrammet. Han bor i villa, med sin pappa som är pensionär och sin mamma som arbetar som butiksbiträde. Kalle har eget rum med TV, han tittar på TV två-tre timmar om dagen, mest på komedier.

Kalle tror att Paradise Hotel görs för att locka svenska folket med intriger och att dom väl såg att såpor gick sämre och sämre och dokusåpor gick bättre och bättre. Det är kanske för det är något som bryter mönstret. Kalle säger att man blir nyfiken på det nya och så fastnar man oftast, det kan va det att det inte är skådespelare så man vill kolla hur folk klarar sig. Han berättar att:

”Det har blivit mer så kallad TV sex, det har blivit populärt att visa, det drar ju mycket folk och sådär och det blir mycket intriger det tycker folk det är roligt att titta på.”

Det var Tv trailern som lockade Kalle att börja titta på Paradise Hotel, han ville se vad det var för något nytt som kommit. Sen kunde han inte sluta, han säger att det är beroende framkallande, man måste ju se ett avsnitt varje dag och när dom bryter så är det ju så spännande som möjligt och då blir ju att man tittar nästa dag.

”Dom som söker är nog dom som gärna vill va med i tv, det är nog inte vinstsumman som lockar utan att folk på stan ska säga att där är ju hon eller han som har varit med i det programmet”

Kalle säger att Tv 4 väljer ut deltagare bland dom sökande som har så kallad sex appeal

”det bevisar väl att det bara ska vara snygga personer med.”

Han tycker det är diskriminering

”när det blir så säger dom ju att så ska man se ut idag”

säger han argt. Kalle tror det påverkar dom som inte är good looking som han säger. Han fortsätter

”Alla kan ju inte vara så smala som en modell är, jag tycker det är en dålig uppfattning att man skall vara så, det är ju inget bra för kroppen.”

Kalle hävdar att utseendet inte spelar så stor roll i verkligheten, det är mest det inre som räknas. Han fortsätter med att förklara att:

”Jag skulle inte kunna tänka mig att va med i Paradise Hotel, men jag skulle kunna tänka mig att söka till typ farmen, för att se hur länge jag klarar mig och det är ju mer att man ska lära upp sig om du är en stadsbo så ska du kunna bli en bonde det är ju vad man kan prestera själv men fortfarande så är det ju lite upplagt i början med att folk väljer varandra och så.”

Kalle har funderat över sponsorerna till serien som visas innan och efter varje reklam avbrott.

”alkoholfri cider, det blir det ju absolut inte med tanke på att dom är ju myndiga och dom festar ju på hotellet, men man får ju inte sända reklam för alkohol”

säger han. Han tänker sig att det som visas är det som tv bolaget ansett varit det bästa och mest lockande och klippt ihop, deltagarna kan nog inte påverka så himla mycket. Kalle tycker programmet består mycket av taktik och skitsnack, eller som han säger själv:

”som när dom säger att dom har valt partner med hjärtat, vilket bullshit”.

Sammanfattning:

Kalle irriterar sig på att ett visst utseende är det enda som gäller för att få vara med i Paradise Hotel. Han kan tänka sig att vara med i farmen men inte Paradise Hotel, för Farmen avgörs inte av utseende utan av kunskaper som alla kan lära sig. Kalle vill egentligen inte vilja titta på Paradise Hotel, men beskriver att han inte kan låta bli då trailern för nästa avsnitt lockar och så rullar det på.

4.8 ”Dom är ju dumma i huvudet allihop”- Linus 15 år

Linus bor i lägenhet med sin mamma som läser till undersköterska. Pappan är verkstadsarbetare. Linus har eget rum med tv på rummet. Har inte bestämt vilket gymnasieprogram han ska gå. Linus tittar på tv varje dag, i ett par timmar på dokusåpor eller såpor.

Linus vet inte varför han kollar på Paradise Hotel, men han började se på det och sen har han inte kunnat sluta. Han tycker inte att det finns något som är bra med serien, men tycker det är roligt att se när dom bråkar. Linus tänker att serien görs för att locka tv tittare, genom att det är på riktigt. Han tror dom väljer ut en grupp personer som är ganska olika varandra, så det blir mycket bråk och mycket som händer. Han förklarar att:

” Dom klipper sen ihop dom värsta grejerna så dom ser dumma ut, det är det tittarna får se. Jag kan inte känna igen mig eller någon annan i programmet, dom är ju dumma i huvudet allihop. Just nu är det nog Marre som är mest sig själv dom andra är så mycket pakter och skit. Jag tror han vinner för han är sig själv, eller jag tror det, det vet jag ju inte om han är ”.

Linus tror serien kan påverka folks kroppsuppfattning. Om sponsorerna till serien säger han att Kopparbergs cider och p-piller grejen, sponsrar nog därför att dom dricker mycket och det händer mycket. Linus skulle inte kunna tänka sig att vara med i Paradise Hotel

”för att folk ser dumma ut i tv, dom klipper ihop det så man får ju inte se hela”

som han själv förklarar. Han tror att dom som är med vill synas i tv och bli kända och kanske vinna pengar.

Sammanfattning:

Linus vet inte varför han tittar, men han säger sig ha fastnat. Han tycker det är roligt att se när de bråkar. Han påpekar att tv bolaget väljer ut dom mest säljande sekvenserna och klipper ihop. Linus tycker att alla i programmet är dumma i huvudet. Han tror att sponsorerna sponsrar med sina varor till programdeltagarna.

5 Några centrala perspektiv på dokusåpan

Ungdomarnas tankar om serien var många. Men när vi studerat intervjuerna och sammanfattningarna tycker vi oss se vissa centrala områden som ungdomarna ofta tar upp. Dessa områden handlar om frågor som rör etnicitet, skönhetsideal, mobbning, könsroller och att vara media kändis. Vi kommer nedan att sammanfatta det som ungdomarna lyfte fram inom dessa fem områden.

- *Etnicitet*

De ungdomar som vi intervjuade som hade invandrabakgrund, påtalar alla ett utanförskap. En tjej säger att hon inte skulle passa in i serien. Andra säger att det inte är deras verklighet som skildras. De kan tänka sig att rika människor känner igen sig, det är ett rikemans liv där personerna bara ägnar sin tid åt att festa som skildras, så är inte deras verklighet, den är fylld med ekonomiska problem. Just det oigenkännliga gör kanske att Mohammed utmålar livet i serien som himmelriket. En plats där man inte behöver oro sig för något, där man kan vinna pengar och allt är gratis. Det är hans dröm att få vara med, serien skulle kunna ge honom ett annat liv och han skulle bli en person som fick respekt.

Flera har också svårt att riktigt identifiera sig med deltagarna i serien då de betar sig ”svenskt” och om de kan känna likhet med någon person i serien är det med någon som också har invandrabakgrund. Samira identifierar sig med Lee- Britt, kanske för att Lee-Britt är invandrare och betar sig ”o-svenskt” genom sitt vilda och skrikiga beteende. En stor skillnad när ungdomarna med svensk och utländsk bakgrund beskriver varför de inte skulle kunna tänka sig att vara med i serien, är att ungdomarna med utländsk bakgrund ofta väger in seriens budskap som inte anses vara bra och att det skulle vara otänkbart med tanke på vad släkten skulle tycka.

- *Skönhetsideal*

Många påpekar under intervjuerna att man för att få vara med i serien måste se ut på ett visst sätt, ha stora bröst och vara smal som tjej, och muskulös som kille. En del tror att ifall man skulle ta in en tjock person i serien så skulle han/hon mobbas och åka ut rätt så snabbt.

Utseendet spelar stor roll i serien. Många tror att skönhetsoperationerna kan öka i och med att många i serien är opererade. Dom tror även att folk som tittar kan påverkas, skulle det kunna innefatta dom själva.

- *Mobbning*

De flesta uppger sig kolla på serien för intrigerna. Dom tycker det är roligt att se hur konflikterna utvecklas. Men vissa uppger att dom tycker synd om deltagarna som utsätts, vissa blir mer eller mindre mobbade. Men trots att vissa ibland tycker synd om deltagarna är det ändå kul med så kallad ”förnedrings-tv”. Det kan man tycka är en dubbelmoral.

- *Könsroller*

Många tror att tjejerna är där för att hitta sitt livs kärlek medan killarna är där för att spela och ha kul. Tjejernas roll är att vara snygga och killarnas roll är att vara tuffa och charmiga. En kille beskriver att när killarna gråter så är det värsta grejen , men eftersom tjejerna gråter hela tiden är det ingen som bryr sig när de gör det.

- *Att vara media kändis*

Åsikterna om att bli TV-kändis är ofta att det är coolt att ha varit med i tv, det ger respekt. Folk på stan känner igen en från tv, man är någon. Syns man så finns man, finns det ett ordspråk som säger och det är tänkvärt. Många pratar om personerna i serien som om de vore deras kompisar, vilket borde innebära att det känns som om dom känner personerna i serien, de vet hur de är. Men den bild som visas i tv stämmer ofta inte överens med hur personerna är i verkligheten, det är det bara några som tänkt på. Samira tror att de som vill vara med i dokusåpor är sådana som är fixerade vid sina utseenden, älskar pengar, sex och sånt, och gör allt för att vinna. Ali tror att folket som söker till serien är såna som gillar att visa upp sig. Han tror att de njuter av att få folks ögon riktade emot sig.

Annat anmärkningsvärt:

De flesta uppfattar att deltagarna har mycket sex, programmet har inte visat någonting sådant och inga deltagare har uttalat att de haft sex.

Alla som tänkt på att programmet sponsras utav akut p-pillret Norlevo har uppfattat det som ett vanligt P-piller.

6 Diskussion och slutsatser

Vi kan genom vårt urval givetvis inte uttala oss om alla ungdomar, så vi har istället försökt påvisa hur några ungdomar resonerar kring dokusåpor. Mönsterna i intervjuerna visar på några tänkbara likheter och skillnader mellan olika ungdomar. Om man bor i stor- eller medelstorstad, föräldrarnas utbildning, ålder, kön etcetera kan vara faktorer som påverkar ungdomarnas svar.

Men vi kommer att lyfta fram det som kommit upp i de intervjuer vi gjort. Vi tycker att ungdomarna vi intervjuat visat att de påverkas av dokusåpan, då denna fyller en större eller mindre funktion i deras liv. För vissa fyller den en social funktion, genom att man har ett gemensamt samtalsämne att prata med sina kompisar om det är inte vanligt att man tittar tillsammans med kompisar, de flesta tittar ensamma för att sedan eventuellt diskutera det man sett med kompisar. Dokusåpan fyller också en funktion som underhållning som ger spänning genom intriger som oftast kan liknas med den egna verkligheten.

Som tevetittare finns det i huvudsak två olika förhållningssätt att välja mellan. Man kan huvudsakligen vara en ställföreträdande deltagare, eller man kan vara en observatör. Att vara observatör inbegriper ibland en koppling mellan ett distanserat respektive ett ironiskt förhållningssätt till innehållet. Medan att vara ställföreträdande deltagare vanligen förutsätter ett mer involverat och okritiskt tittande, (jfr Liljequist 2000). Vi märkte att det är svårt att dela in tittarna i dessa två kategorier eftersom många växlar mellan ett distanserat eller ironiskt förhållningssätt, till att ibland ha ett mer involverat och okritiskt tittande. Man kan ändå se att de två 19-åriga killarna Kalle och Ali har en övervägande roll som observatörer, kanske då de är äldre än de andra och blivit mer kritiska tittare. Tjejerna var oftare ställföreträdande deltagare. De pratar ofta med kompisar om deltagarna i serien som om dessa vore deras vänner, men det gör även en av de yngre killarna.

6.1 Hur mycket påverkar medierna och framförallt dokusåpan ungdomars socialisation?

Massmediernas funktion som socialisationsagent utgör en betydande del av själva grundproblematiken i detta forskningsprojekt. Ett av skälen är, som tidigare framhållits, att massmedierna rimligen redan nu har stor betydelse för socialisationsprocessens karaktär och innehåll. Denna betydelse kommer ganska säkert att öka i framtiden. Utvecklingen inom medieområdet kan bidra till att vi upplever alltmer av vår omvärld på ett indirekt sätt. Vi får

information om platser och skeenden, såväl närliggande som sådana som ligger på stort avstånd från oss. Mycket av denna information förmedlas till oss via massmedier och kanske är det proportionellt en krympande del som vi själva har en direkt upplevelse och erfarenhet av. Vi tycker att det verkar som att ungdomarna är mycket välinformerade, men den information de får är utvald av andra och omformad enligt vissa värderingar, exempelvis genom att ett visst utseende och beteende krävs av deltagarna för att få medverka i serien.

Känslor som attraktion, romantik och sexuella erfarenheter upplever vi numera kanske inte bara genom direkta, verkliga situationer eller relationer, utan även på ett ställföreträdande vis, via inlevelse i massmedieinnehåll. Framför allt är detta möjligt vad gäller TV- mediet. Eventuellt tenderar livet för vissa att på ovannämnda sätt få en allt mer ställföreträdande, indirekt karaktär. Om så är fallet, är det en utmärkt illustration till televisionens ökande betydelse som socialisationsagent (Nordlund, 1996).

Barn och ungdomar har blivit köpstarka grupper vilket medfört att deras verklighet såväl som deras fantasi kommit att infiltreras av kulturindustrins och mediavärldens utbud. I dag tas hela människan i anspråk, inte bara i produktionen utan också i konsumtionssfären. Områden som fritiden, boendet, rekreationen, kulturkonsumtionen är nu underställda varuvärlden. Media och varuvärlden äter sig allt längre in i individen och gör gränserna mellan vad som är självupplevt och vad som är indirekt och förmedlat oklar (Sernhede, 1984).

I många dokusåper visas hur man skall vara eller göras om för att passa in i samhället. I vissa serier skall tjocka personer göra allt för att gå ner i vikt, i andra skall personer med annorlunda utseende opereras om efter skönhetsidealet. I Paradise Hotell går det ut på att inte bli singel att vara ett par är det ända som gäller för att få vara kvar i Paradiset.

Att dokusåperna har ökat i antal och slagit ut mycket av dramaproduktionen, kan bland annat förklaras med att det är mycket billigare för kanalerna att producera dokusåper än att göra dramaserier. Då det inte är stora filmteam, dyra skådespelare, statister och många miljöer att bygga upp. I dokusåpan är det oftast en miljö som serien utspelar sig i. Teamet är litet och det är ”riktiga” personer som inte spelar en roll efter manus, utan handlingen redigeras ihop allt efter som nya gränser sätts för vad man kan visa i TV.

Är det så att dokusåporna legitimerar mobbning genom att det på bästa sändningstid visas som ett naturligt inslag i dokusåpans värld? Ungdomarna tycker ju att de är spännande att se på, se vem som klarar sig och vem som inte gör det, trots att vissa uppger sig tycka synd om de deltagare som mobbas. Kan det inte vara så att det blir mer legitimt i ungdomarnas värld med mobbing, när det är något som sänds på tv varje dag som underhållning. Moralen i programmen har också hävdats stödja en individualistisk ideologi liksom idén om ”survival of the fittest”. Detta gäller i synnerhet då konflikter spelas upp. Dels visas då konfliktens förlopp, dels respektive kombattant som avsidet ger sin beskrivning av bråket och motparten, allt i en följd av snabba klipp mellan parterna, övriga deltagare och bråket i sig, varvid sekvenserna ibland inte är längre än tre, fyra sekunder (Andersson, 2001).

Populärkulturens form och innehåll tolkas ofta på mycket olika sätt bland olika grupper i samhället. Vi tror att det är viktigt att alla som arbetar eller kommer i kontakt med ungdomar är medvetna om att barns, ungdomars och vuxnas tolkningar brukar skilja sig åt. Ett exempel är de skillnader som finns när det gäller skolelever och deras lärare. Lärare, som kanske vill kritiskt granska medieinnehåll under lektionerna, kan så att säga hamna mycket snett om de fastnar i sina egna tolkningar och inte är tillräckligt öppna och lyhörda för sina elevers upplevelser och synpunkter. I skolan finns förmodligen många lärare med en negativ syn på populärkultur, vilket minskar möjligheten att kunna förstå alternativa handlingar. Där kanske vår uppsats kan ge en inblick i hur ungdomar upplever dokusåpor. Man kan med säkerhet hävda att mediernas betydelse blir allt större. Den tertiära socialisationens betydelse ökar. Vi tror då också att det kommer att gälla möjligheten att kunna påverka allt fler människors attityder, normer, värderingar och kunskaper. Det är viktigt vad TV förmedlar. Därmed är massmedier ett alltmer centralt forskningsområde om man vill kunna förstå det moderna, framväxande samhällets karaktär.

Föreslagna forskningsområde är en större kvantitativ forskning på det område som vår uppsats berört.

Fler intervjuobjekt och även kanske intervju med mediamänniskor ifall de känner att de har något ansvar gentemot ungdomarna.

7 Avslutning

Det är ju rimligt att de attityder, värderingar och normer som är dominerande och vanligast förekommande i det mest populära tv-innehållet, förmedlas till tittarna.

Efter att ha genomfört denna studie tycker vi att vi har fog för att anse att programmet legitimerar att tjejer skall vika ut sig genom att många av deltagarna vikt ut sig och att deras diskussioner om deras utvik i olika tidningar visas i tv, utviken visas dessutom på Aftonbladets hemsida.

Doku-tv framstår för oss som legitimerad sadism o voyeurism eftersom tävlande eller deltagare förödmjukas, smulas sönder och provoceras av andra deltagare. Sårade känslor och illvilja är förkrossande nog, väsentliga inslag (Andersson, 2001).

Frågan är hur dokusåpan kommer att utvecklas, kommer vi att få se människor ta livet av sig i tv? I Storbritannien produceras för tillfället en dokusåpa som hämtat inspiration ifrån Guantanamo basen på Kuba. Deltagarna i dokusåpan skall som fångar utsättas för tortyr, bland annat inte få mat eller sova på flera dygn. I Göteborgs Posten 26/3-05 skrev Lindqvist om en dansk dokusåpa som tillfälligt stoppats, dock hade ett avsnitt redan sänts. I den danska såpan Pornstar tävlar fem män om att bli porrskådespelare, de provfilmas med etablerade kvinnliga porrstjärnor. Vilka kommer konsekvenserna bli för ungdomarna?

8 Referenslista

Andersson, Y. (2001) *Dokusåpor- en `verklighet` för sig?* (nr 8, Granskningsnämndens rapport serie). Stockholm: Elanders Gotab.

Angelöw, B. & Jonsson, T. (2000). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Giddens, A. (2003). *Sociologi*. Studentlitteratur: Lund

Holme, I- M. (1997). *Forskningsmetodik :om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur: Lund 1997

Liljequist, M. (2000) *Våp, bitchor och moderliga män- kvinnligt och manligt i såpopransvärld*. Umeå: Borea.

Nordlund, J-E. (2001) *Samtal om såpa-vad tycker tittarna om såpa och dokusåpa?* (Karlstad University Studies, 2001:10). Karlstad: Karlstads universitet.

Nordlund, J-E. (1996) *Television och socialisation*. Lund: Studentlitteratur.

Sernhede, O. (1984). *Av drömmar väver man....* Malmö: Utbildningsproduktion AB.

Ziehe, T. (2003) *Ny ungdom*. Stockholm :ePan

Tidning:

Lindqvist, M. (050326) *Göteborgs-Posten*, sid,86, del 3.

Studiens syfte är att få fram vad ungdomar som tittar på dokusåpor som Paradise Hotel har för tankar om serien, vilka känslor de känner när de tittar och vilken funktion serien fyller i deras liv.

Vi har följt serien och tittat på dess dramaturgi och innehåll. Vi har sammanlagt intervjuat åtta ungdomar, två tjejer och två killar på två olika fritidsgårdar. Den ena belägen i en förort till en storstad, ett mångkulturellt bostadsområde som mest består av höghus, många är arbetslösa och inkomstnivån låg. Den andra är belägen i en medelstor stad, i ett medelklass område där de flesta har svensk bakgrund och bor i villa.

Studien är kvalitativ och vi har använt oss av målstyrt urvalsförfarande. Det innebär att vi valt ut de mest informationsrika respondenterna dvs. de ungdomar som visat stort intresse och/eller stora kunskaper om den av oss utvalda dokusåpan Paradise Hotel.

Efter intervjuerna kom vi fram till fem olika centrala områden som ungdomarna lyfte upp. Vi valde att belysa dessa områden som var etnicitet, skönhetsideal, mobbning, könsroller och att vara mediakändis.

Det visade sig att ungdomarna växlade mellan att vara ställföreträdande deltagare och observatör när de tittade på serien. Serien fyllde för många en social funktion genom att den medförde ett gemensamt samtalsämne med kompisar. Däremot tittade de allra flesta på TV ensamma.

Vi tror att TV och mediernas del i socialisationsprocessen tar en allt större plats. Media och varuvärlden äter sig allt längre in i individen och gör gränserna mellan vad som är självupplevt och vad som är indirekt och förmedlat oklar. Det är ju rimligt att de attityder, värderingar och normer som är dominerande och vanligast förekommande i det mest populära tv-innehållet, förmedlas till tittarna.

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för individ och samhälle
Socialpedagogiska programmet
Box 1236
462 28 Vänersborg
Besöksadress: Vänerparken 5
Tel 0521 26 40 01 Fax 0521 26 40 99
www.htu.se

